

Komentarji
k dnevnim dogodkom in
vprašanjemNjihova demokracija
ali je demokracija?

govor zavis od stališča o-
govori. To znači, da
demokracija relativen pojem
je na primer pravica. De-
mracija za kapitaliste ne mo-
racija za delavce. Delav-
je ne gre pod eden klobuk.
je, če hoče. Kajti delo-
delci in delavci imajo funda-
delno nasprotje si interese;
je prvim dobro, je drugim
in narobe. Tako je tudi
demokracija, ki ne more ena-
deliti obema razredoma. De-
racija je le orodje.

racija je dovolj. Najno-
ilustracijo nam nudijo pe-
akromni poskusi socialne
modaje v Washingtonu.

del je sprejel šesturnik in
delavci za delavce. Toda
delnik najbrž ostane v sena-
delni federalni zakon ne pri-
delacija delodajalcev je
delika. Kapitalisti kriče, da
ni demokracija. Ni de-
deliti, da bi zakon dikti-
deliko ur morajo delavci

del kapitalističnem pojmo-
del delokracije, če bo
del delodajalce ure in
del delo. Demokracija
del si delovnik in mezd do-
del delodajalci sami v pri-
del pogodb. V praksi se
del delojaga; v praksi je
del, da delodajalci sami do-
del delovnik in mezd in de-
del morajo biti zadovoljni. To
del kapitalistična demokracija.

del drugimi besedami: kapitali-
del demokracija pomeni svo-
del izkoriščanja. Zakonodaja
del držke roke proč od busi-
del Business naj se sam

delavci, ki mislijo zase in ne-
del razumejo, pa pravijo, da
del kapitalistična demokracija je za
del avtokracija — tiran-
del. Zakon šesturnika je še
del delokracija! Zakon
del delne mezd, ki ga Ameri-
del nima in šele zdaj se nekaj
del pravi, je komaj drobtina
del racije.

del demokracija za delavce, po-
del, da morajo biti delavci
del deloma zavarovani proti
del del izkoriščanju. Gospo-
del del izkoriščanja sploh ne
del biti! Ne le to. Princip po-
del demokracije mora velja-
del v ekonomiji in industri-
del. Kakor si ljudstvo voli kon-
del predsednika (vsaj teo-
del), tako si mora voliti tu-
del delodajalca in svojega poslo-
del ter delovodjo. To je de-
del ali industrijska demo-
del. Privatni delodajalci so
del delno proti temu; pravijo,
del, da morajo, ne pa demo-
del. Njihova demokracija
del si vsakdo pridobi kapita-
del deliktor more in on sam, last-
del kapitala, naj razpolaga z

del Roosevelt se ogreva za zakon
del delne mezd. Nov ogenj v
del. To je proti kapitalistič-
del demokraciji! Pravijo: kako
del delodajalec jamčiti neko
del, če njemu nihče ne jam-
del? Mezd se mora ravna-
del trgu, po cenah. S stališča
del ekonomskih interesov i-
del prav.

del delavski program de-
del racije.

NAČRT ŠESTUR-
NIKA IZZVAL HI-
STERIČEN KRIK

Skrajšanje delovnika in minimal-
na plača bo demoraliziralo ves
biznis, pravijo podjetniki. O-
snutek je "socialističen"

Chicago. — Načrt za skrajša-
nje delovnika in minimalno pla-
čo je takoj po objavi povzročil
silne krče med podjetniki. Čika-
ski podjetniki so takoj dvignili
velik krič in pričeli straši s po-
polno demoralizacijo biznisa v
slučaju, da predloga postane za-
kon.

V imenu illinoiskih plutokra-
tov in industrijskih baronov je
spregovoril Thomas G. Ham-
mond, predsednik Illinois Manu-
facturers Association, ki meni,
da bo dežela šla k vrugu, če kon-
gres sprejme Black-Perkinsovo
predlogo. "Povzročila bo veliko
dislokacijo biznisa, ker je socia-
listična, nezdružljiva v principu in
neizvedljiva v praksi."

On pravi, da so si to predlo-
go, ki je v interesu delavstva,
zamlislili "sanjači, katerim so
problemi industrije in trgovine
španska vas. Vi ne morete oble-
či podjetij v železni jopič brez
zlih posledic za podjetnike, de-
lavce in deželo v splošnem."

Nadalje argumentira, da bo
posledica te predloge, če postane
zakon, še večja brezposelnost in
znižanje plač. Predloga tega si-
cer ne predvideva, ker znižuje
delovnik na šest ur in 30 ur na te-
den, v nobenem slučaju pa ne
sme znašati več kot 40 ur tedens-
ko in več kot 10 tednov na le-
to za posameznega delavca.

Na zaščitanju pred senatnim
odsekom je bilo dokazano, da je
mnoho podjetij, v katerih je de-
lovnik dolg 10, 12, 14 in celo 16
ur in to kljub velikanski brez-
poselnosti. Kljub temu pa pravi
vodja illinoiskih tovarnarjev, da
bo brezposelnost še večja, če vla-
da zniža delovnik na šest ur v
podjetjih, ki producira blago za
meddržavno trgovino. Kako
je prišel do tega zaključka, je
uganka, ker vsak šolarček v pr-
vem razredu ve, da znižanje de-
lovnika ne pomeni večje brezpo-
selnosti, ampak obratno.

Slično logiko rabi Hammond
tudi glede plač. Če bi predloga
ne predvidevala minimalnih plač,
katere bi določali vladni odbori
za plače in v katerih bi bili za-
stopani podjetniki, delavci in
"publika" (vlada), bi bila Ham-
mondova "bojazen" bolj umljiva.
Ker pa zakonski osnutek tudi v
tem pogledu protektira delavce,
je bojazen pred znižanjem plač
neumestna.

In to je tista točka, radi kate-
re so podjetniki dvignili krič—
določanje minimalnih plač, kar
Blackova predloga ni vključeva-
la. V tem vidijo podjetniki "dik-
taturu" in "socialistično sanja-
stvo". Na splošno bi se podjet-
niki toliko ne upirali znižanju
delovnika, vsaj proti Blackovi
predlogi niso vodili ognjevitelne
kampanje, ker bi se brezposel-
nost znižala za okrog šest mili-
jonov in vsled tega tudi breme
revnega vzdrževanja brezposel-
nih. Proti so sedaj največ vsled
tega, ker bi vlada določala tudi
minimalne plače.

To je razvidno tudi iz izjave
J. D. Cunninghama, predsednika
Republic Flow Meters kompani-
je, ki je istega mnenja kot Ham-
mond, ter drugih tovarnarjev.

Druga važna "socialistična"
točka te predloge, kot jo pripo-
roča delavska tajnica Frances
Perkins in katero zagovarja
vse delavske organizacije, so ka-
zenske določbe. Vsak podjetnik,
ki bi kršil zakon, bi bil podvržen
prosekuciji na federalnem sodi-
šču do enega leta zapore in de-
narni kazni od \$200 do \$1000 za
vsak prestop. Če bi predloga
ne imela teh zob, bi ne bila "dik-
tatorična" niti "socialistična".

(Dolje na 2. strani.)

Injunktija v prid
rudarjem

Serifi petih okrajev v Illinoisu ne
smejo več nadlegovati unije
progresivnih rudarjev

Pinckneyville, Ill. — Tukajš-
nji okrožni sodnik Jesse R.
Brown je v sredo izdal začasno
injunktijo proti šerifom petih
premogovniških okrajev, ki jim
nalaga, da ne smejo na noben
način ovirati aktivnosti članov
Progresivne rudarske unije. Še-
rifi ne smejo ovirati sej, shodov,
piketiranja niti pomožne akcije
progresivnih rudarjev; dalje ne
smejo dovoliti deputijev, ki jih
ne plačuje dotični okraj za de-
putijsko službo, niti ne smejo
dovoliti privatnim osebam, da
nastopajo kot šerifski deputiji in
terorizirajo člane Progresivne
rudarske unije.

Okraji, katerih šerifi so v ob-
močju te injunkcije, so: Perry,
Franklin, Saline, Williamson in
Christian.

Politična revizija je prva,
pravi Mussolini

Diktatorja Italije in Nemčije sta
edina, da politično "zdravilo"
mora prej priti kot ekonomsko

Rim, 20. apr. — Premier Mus-
solini in nemški fašistični mini-
ster Goering sta včeraj na med-
parlamentarni komercialni kon-
ferenci izjavila drug za drugim,
da je politična revizija evrop-
skega zemljevida veliko bolj po-
trebna kot ekonomska revizija.
Politično "zdravilo" mora biti
prvo, nakar pride ekonomsko iz-
boljšanje samo od sebe.

Mussolini je tudi dejal, da mu
delajo mednarodni vojni dolgo-
ve velike skrbi. Kar je tu potre-
bno, je, da se suspendirajo od-
plačila teh dolgov v zlatu in iz-
plačevanje naj se vrši v blagu.

Italija je definitivno pridobi-
la Nemčijo in Avstrijo za svoj
revizionistični program poleg O-
grske in Bolgarije. Mussolini je
zavrgel Hitlerjevo zahtevo za
"Anschluss", to je priključitev
Avstrije k Nemčiji.

(Revizionistični program Ita-
lije v glavnem je, da se razbije-
jo dežele male entente — Jugo-
slavije, Rumunije in Čehoslova-
kije — in ozemlje teh dežel se
naj porazdeli med revizionistič-
ne dežele.)

RUDARJEM NA
ANTRACITU GRO-
ZE REDUKCIJE

Nekateri operatorji so priprav-
ljeni obnoviti obrat pod po-
gojem, da rudarji pristanejo
na znižanje mezd

Luzerne, Pa. — (FP) — Dasi
se je antracitni arbitražni odbor,
vrhovni tribunal o mezdah za-
devah na polju trdega premoga,
izrekel proti meznim redukcij-
am, so operatorji aktivni v
kampanji, da prisilijo rudarje na
redukcije. Svetost pogodb ne po-
meni za nje nič, kajti v zadnjem
času so izvedli že več nedirekt-
nih meznih redukcij, toda ope-
ratorji s tem še niso zadovoljni.

Dasi jim je meddržavna trgo-
vinska komisija dovolila re-
dukcijo tovarnih cen, ki v neka-
terih slučajih znašajo \$1.05 na
tono premoga, niso reducirali
cen premoga. "Dokler rudarji ne
pristanejo na redukcije, ne mo-
remo znižati cen premoga," pravi-
vijo operatorji.

Nekateri kompanije, ki so na-
zimo obnovile obrat v premogo-
vnih zaradi večjih zahtev po
trdem premogu, so na spomlad
spet ustavile obrat, toda kapi-
talistično časopisje ne omenja
teh stvari. Zadnje dni je West
Coal Co. naznanila, da bo usta-
vila obrat v dveh premogovnikih.
To pomeni, da bo veliko število
rudarjev vrženih na cesto.

Nekateri operatorji, zlasti ne-
odvisni koncerni, naglašajo, da
so pripravljeni na obnovev o-
brata, ako rudarji pristanejo na
redukcijo mezd za 50 odstotkov.
Med temi je Wyoming Collieries
Co., ki lastuje več premogovni-
kov v bližini Wilkes-Barra.

Položaj rudarjev na antracitu
postaja obupen, toda pomagati
si ne morejo v sedanji krizi, ka-
tero veliki in mali operatorji iz-
rabljajo v kampanji za reduk-
cijo mezd.

Hitler razpustil framazone

Berlin, 20. apr. — Vse pristo-
zidarske lože v Nemčiji so raz-
puščene in bodo reorganizirane
na "krščanski podlagi". Nova or-
ganizacija se bo imenovala "Na-
rodni krščanski red Friderika
Velikega". Židje so izključeni iz
nove organizacije.

Združene države za-
vrgle zlato valuto

Roosevelt se je odločil za kontrolirano inflacijo v med-
narodnem obsegu z namenom, da forsira višje cene
za ameriško blago, Amerika je zdaj na enaki stopnji
kakor Anglija. V Washingtonu pravijo, da je to do-
bra poteza za ameriško stališče na prihajajoči eko-
nomski konferenci

Anglija bojkotirala 80%
sovjetskega blaga

Represalije za sovjetske obso-
be Angležev v Moskvi. Vrata
so odprta za pogajanja

London, 20. apr. — Sovjetska
trgovinska misija v Londonu je
na poziv iz Moskve odpotovala
domov. Domneva se, da bo so-
vjetska vlada odgovorila na an-
gleški embargo na rusko blago z
bojkotiranjem angleškega blaga.

London, 20. apr. — Angleška
vlada je včeraj naznanila, da
njen embargo na sovjetsko bla-
go stopi v veljavo 26. aprila. Od
tega dne je prepovedan uvoz ši-
ta, lesa in lesnih izdelkov, bom-
baža, petroleja, perutnine in div-
jačine iz Rusije v Anglijo. To
je maščevanje angleške vlade
nad sovjeti zaradi obsodbe an-
gleških državljanz v znanem pro-
cesu v Moskvi.

Ako embargo ostane v moči
leto dni, bodo sovjeti na izgubi
okrog 80 milijonov dolarjev. To-
da odlok angleške vlade je pu-
stil vrata odprta za pogajanja.
Če bodo obojeni Angleži v Ru-
siji pomilosteni od vsake kazni,
bo angleški bojkot najbrž prekli-
can.

Moskva, 20. apr. — Dva an-
gleška inženirja, Thorton in Mac
Donald, ki sta bila pred par dne-
vi obojena na tri in dve leti za-
pora zaradi sabotaže in podku-
povanja, sta vložila priziv na so-
vjetski centralni izvršni odbor.
Oba prosita, da jima odbor od-
pusti zaporno kazen in dovoli,
da smeta s tremi deportiranimi
Angleži vred takoj zapustiti So-
vjetsko unijo.

Šesti angleški obtoženec Gre-
gory, ki je bil oproščen, bo tudi
zapustil Rusijo.

Novo glasilo tehnokratov

Chicago. — Tehnokrata
stranka, ki je zaenkrat še nepo-
litična in njena bodočnost zve-
zana z velikim vprašanjem, je
pričela izdajati svoje glasilo The
Technocrat.

Washington, D. C. — Ameri-
ška vlada je v aredo zvečer opu-
stila zlati standard, ki je bil v
suspenziji izza prvih dni v mar-
cu. Izvoz zlata iz Amerike je
strogo prepovedan in vrednost
ameriškega dolarja je ločena od
zlate veljave. Dolar je prepuš-
čen sam sebi, da si išče vrednost,
kar znači, da bo vrednost dolar-
ja v mednarodnih trgovinskih
odnošajih nestalna kakor je vre-
dnost angleškega sterlingskega
funta. Dolar je takoj padel na
evropskih borzah, zlasti v Pari-
zu, dočim so porasle evropske
denarne valute, zlasti frank.
Francija je zdaj edina večja de-
žela na svetu s zlato valuto.

Vlada je naznanila, da se je od-
ločila za "kontrolirano inflacijo"
denarja z namenom, da forsira
višje cene ameriškemu blagu. V
kongresu je načrt, ki ga sprej-
mejo še te dni, da dobi predse-
dnik Roosevelt oblast za izdajanje
"greenbackov", revaluacijo
dolarja, sprejetje arebra v pla-
čilih vojnih posojil na podlagi
50c za unčo in za razne druge
odredbe v tem smislu.

V Washingtonu pravijo, da je
to "mojsterska poteza", ki po-
stavi Združene države na močno
stališče na prihajajoči me-
narodni ekonomski konferenci.
Angleški premier MacDonald pri-
de danes (v petek) v Washing-
ton in prihodnje nedeljo pride
francoski poslanec Herriot. A-
merika bo na tej konferenci na
enaki stopnji z Veliko Britanijo
in drugimi deželami, ki so opu-
stile zlati standard, pa bo v stu-
nu razširili inflacijo denarja v
mednarodnem obsegu in s tem
diktrirali pogoje za povratek
vseh dežel na revidirano zlato
bazo. Ta baza bi bila po Roose-
veltovih načrtih enotna in s ši-
roko podlago za ekspanzijo pa-
pirnatega denarja.

Prvi efekt opuščenja zlata ba-
ze in "kontrolirane inflacije" je
bil velika porast cen na ameri-
ških žitnih in delniških borzah.
Zadnja dva dneva sta bila veli-
ka dneva za špekulante. Na bor-
si v Wall streetu so v sredo pro-
dali pet milijonov delnic in na
žitni borzi v Chicagu so prodali
80 milijonov bušjev pšenice. Po
pojmovanju špekulantov so žive-
zne zaloge na farmah v enem
dnevu porasle za milijone dolar-
jev v vrednosti. Od leta 1928 in
1929 še ni bilo take norosti na
borzah in tržiščih sploh.

Koliko je ta "mojsterska po-
teza" vredna za farmarja in de-
lavca, bo pokazala bližnja bo-
dočnost.

Panika na Kitajskem

Prebivalci Tientsina in Peipinga
beže pred japonskimi bomba-
mi iz zraka

Sanghaj, 20. apr. — Japona-
ska armada prodira južno od
reke Lvan in kitajsko prebival-
stvo vseh krajev v bližini je v
silni paniki. Panika je dosegla
tudi Tientsin in Peiping in ve-
dno večje množice zapuščajo ti
mesti v strahu pred japonskimi
letalci. Obe ti mesti sta polni
begunov in ranjencev, ki prih-
jajo s severa.

Revščina ovira vračanje na far-
me

Washington. — Dr. T. B. Man-
ny od vladnega biroja za agrikul-
turno ekonomijo poroča, da je
vidno pričelo pešati naseljevan-
je iz mest na farme. Vzrok temu
je velika beda in upropače-
nje brezposelnih v mestih, ki se
ne morejo niti izseliti, pravi
Manny.

Pravi voditelji gladovnih pohodov. (Narisan Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Redakcija: na Zdravstveni dom (Izven Chi-
cago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Clevel-
and \$1.00 na leto, \$0.75 na pol leta; za ino-
stranstvo \$2.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Clevel. \$3.00 per year, foreign
countries \$2.00 per year.

Come oglasov po dogovoru. — Rokopisi se ne
vratajo. — Advertni rates on agreement. — Manu-
scripts will not be returned.

Naslov na vsot, kar ima stik z ilitom:

PROSVETA

2801-29 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Olip izvoljen

Chicago. — John Olip, gl. od-
bornik SNPJ, je zmagal pri volit-
vah za občinskega zastopnika v
Clarendon Hillsu z enim glasom
večine. Dobil je 184, njegov na-
sprotnik pa 183. Zmagala je vsa
neodvisna lista, na kateri je O-
lip kandidiral. Stara občinska u-
prava je bila poražena.

Rojakinja umrla

Gowanda, N. Y. — Tu je umrla
Angela Oman, ki je podlegla o-
peraciji. Zapuška moža in tri
odrasle otroke.

Pogorelec ni bil zavarovan

E. Worcester, N. Y. — Rojak
Peter Rode, o katerem smo že
poročali, da mu je zadnje dni
zgorela hiša s pohištvom in
shrambo zrnja vred, ni bil za-
varovan proti ognju in ne bo
dobil nobene odškodnine. Dru-
žina je rešila le to, kar je imela
na sebi.

Vest o smrti v starem kraju

Cleveland. — Miss Jennie Da-
garin je prejela vest, da ji je v
Gorici pri Radovljici umrla mati
Jera Dagarin v starosti 63 let.
V Ameriki zapuška dve hčeri.

Rojak umrl

Price, Utah. — Tu je umrl John
Mejač, doma iz Košane pri St.
Petru na Krasu.

Adamčeva izjava

Chicago. — Izjavo pisatelja
Louisa Adamča glede izmišlje-
nega intervjuja v Jugoslaviji,
ki je bila objavljena v Prosveti,
sta dolejš ponatili Enako-
pravnost deloma in Nova Doba
v celoti.

Zidanšek na potovanju

Irwin, Pa. — Anton Zidanšek,
zastopnik Prosvete, je 17. aprila
spet odšel na potovanje po Penn-
sylvaniji za list. Najprej je obiš-
kal rojake v Universallu in
Centru in prvi dan je dobil tri
nove naročnike. Oblakal bo vse
slovenske naselbine. Rojakom
ga priporočamo.

Farmerji v Wisconsinu za
generalno stavko

Stavka bo oklicana v maju, ako
bodo državne in federalne av-
toritete odklonile zahteve far-
marjev

Appleton, Wis. — (FP) —
Kompletne ustavitve pošiljanja
poljskih pridelkov na trge po
10. maju je glavna točka v na-
črtu, ki so ga objavili voditelji
wisconsinske mlekarke organi-
zacije. Prej so imeli farmerji v
tej državi v načrtu samo mlekar-
sko stavko, ki naj bi jim prin-
esla višje cene za mlekarke pro-
dukte.

Farmarska organizacija bo po-
siala ultimatum državnim in fede-
ralnim avtoritetam prvega ma-
ja, na 10. maja pa bo pričela s
stavko. Mlekarška stavka, kate-
ro je ustavil governor Schmede-
man v februarju, bo obnovljena
in bo vključevala vse poljske
produkte, ako bodo avtoritete od-
bile zahteve farmerjev.

Farmerji zahtevajo zakonoda-
jo za inflacijski deharja, refinan-
ciranje farmarskih dolgov potom
sprejetja Frazierjeve predloge,
ki je bila predložena v višji kon-
gresni zbornici, in garancijo do-
volj visokih cen za poljske pro-
dukte.

Pričakuje se, da bo stavka del
generalne stavke, ki bo vključe-
vala krog 25 agrarnih držav.
Farmarske organizacije so na-
znanile, da se bodo obrnile na
delavske unije z apelom za ko-
operacijo, da tako zagotove u-
speh stavke.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Poročilo iz metropole

Cleveland, O. — Odkar smo
pričeli z "new dealom" in demo-
kracijo po kapitalističnem kro-
ju, je tudi naša domača banka
napovedala "praznik". Ko so se
vrata ponovno odprla, je bilo
naznanjeno, da vložniki lahko
dobijo 3% na vloge, drugo pa je
v ledenici. To je udarilo nekate-
re vložnike kot strela iz jasne-
ga neba. Zakaj pa ne? Se v ne-
deljo 26. februarja je Pire, ure-
dnik Ameriške Domovine, ogle-
šal na radio, da je "naše slo-
vensko podjetje 100% solvent-
no." V ponedeljek so bila pa vr-
ta zaprta! Odgovoril je predsed-
nik North American banke, da
so imeli prejeti \$175,000 od Gu-
ardian Trust banke, ker pa je
zaprla vrata, so morali tudi o-
ni.

Najbolj so tukaj prizadeta
društva, kajti skoro vsa clevel-
andska društva, podporna in
kulturna, so imela prihranke vlo-
žene v North American banki,
ker smo mi še vedno narodni
ljudje.

Pri društvu "V boj" št. 53
SNPJ smo imeli vedno zadnja
štiri leta do \$1,600, sedaj smo
padli na okoli \$700, ker smo ako-
ro v enem letu za asessment za-
ložili nad \$800. Sedaj, ko so pri-
šli nekateri člani 27. marca, da
se jim založi asessment, nismo i-
meli niti za druge važne stroš-
ke. Kako težko je nekaterim čla-
nom to dopovedati. Dosedaj še
ni nihesar na vidiku, da se bodo
vloge odvajale.

V sredo 12. aprila smo imeli
sestanev uradnikov različnih dru-
štev v SND, 6411 St. Clair ave.
Prišla sta tja tudi dr. Seliškar
in Frank Jakšič, finančna vizar-
da naše metropolske banke, da
dasta pojasnilo, kdaj bodo pri-
šli izplačevati vsaj tako zvan
ljudski denar, pripadajoč druš-
tvom. Ampak, kolikor se more
vizarde razumeti, ne znajo de-
lati hokus pokusa drugače, kot
če bi se zopet pričelo delati
in bi delavci prinesli zopet de-
nar v banko. Tudi prednosti ne
morejo dajati društvom, ker
to jim postava ne dovoljuje.
Banke ščitijo postavbe, vlagatel-
jev pa nihče.

Navzoči so hoteli izvoliti od-
bor, ki naj bi dobival nadaljna
pojasnila od omenjene banke, pa
odboru ni hotel nobeden navzo-
čih sprejeti, ker brez legalnega
svetovalca se tudi ne izplača. Za
tega pa bi bilo treba denar. Bi-
lo je dosti kritike, ampak se-
daj je prepozno. Delavci bi mor-
ali že davno delovati na to, da
bi imela vlada banke v oblasti.

Tudi des Pirca in Debeve, u-
rednika A. D., je bilo dovolj za-
bavljanja. Seliškar je bil vpra-
šan, če je banka dovolila Pircu,
da govori o jakosti in solventno-
sti banke. Seliškar je zanikal.
Sedaj čakamo, da se bodo fa-
brike odprle in potem bodo u-
radniki pri N. A. T. lahko od-
prli salun, točili "3.2" in post-
nejo bartenderji. Nekateri ima-
jo že itak skušnjo v tem "3.2
dentu" — in tudi v 100% proof
Canadian old whisky.

V nedeljo 16. aprila sem šel
mimo SND. Ker je imela "a-
mostojna Zarja" koncert, sem
vstopil v dvorano. To pevsko
društvo ima v resnici najboljši
zbor oz. izvrstne pevce. Kon-
cert je vseboval 14 točk. "Kon-
certno skušnjo na deželi" (pri-
redil Zupan) je pol moki zbor
v kupletih. To je bila novost.
Drugo kot navadno, zmešano s
starimi pesmimi. Vstopnina je
bila samo 50c, a kljub temu ni
bila velika udeležba na koncer-
tu.

Kot kaže, tukaj ni prostora
za dve "Zarji". Ema (prvotna,
soc. kluba 27) bi bila dovolj.
Gmotno podpirati dva taka pe-
vska zbora v današnjih razmerah
ni mogoče. Tudi tukaj bi mor-
alo veljati geslo: Delavci in
pevci, združite se!

Frank Barbic.

Malo pojasnila

So, Milwaukee, Wis. — Neko-
liko odgovora rojakini Anni
Kaferle na njen dopis v Prosveti
z dne 20. marca. (Yukon, Pa.)
Ona piše v zadnjem odstavku,
česta vrsta, dobesedno: "Tukaj
sta dva prijatelja, ki sta izku-
sila isto kot Judnič. Oba sta bi-
la navdušena komunista in sta

šla v Rusijo. To je bilo leta 1923,
naslednje leto pa sta se že vrni-
la."

Ker ni bilo drugega človeka
na Yukonu, Pa., leta 1923, ki je
šel v Rusijo kot jaz in bivša mo-
ja soproga konstatiram, da o-
na misli mene in bivšo mojo so-
progo. Ni resnica, da se nahaja-
va na Yukonu in bivša moja so-
proga ni bila na Yukonu, odkar
sva šla v Rusijo, jaz sem pa bil
tam le v presledkih. Ona piše,
da sva bila navdušena komuni-
sta. To ni res, Zakaj se ni infor-
mirala, kakšnega političnega pre-
pričanja sva bila? Svetoval bi
ji, da bi bila ona takega politič-
nega prepričanja kot sem jaz, to
je socialističnega, potem ne bi
hvalila kapitalistični sistem kot
je Rooseveltov.

Frank Sedminek.

Ne v Milwaukee za delom!

West Allis, Wis. — Zadnja
časa prihaja v Milwaukee mno-
go siromakov iz raznih krajev
dežele, z namenom, da dobijo
delo v pivovarnah. Glede tega
pa sem se sam prepiral, da de-
la ni. Pred vsako pivovarno je
toliko ljudi, da se s težavo u-
mikajo eden drugemu. Delo
dobijo najprej prejšnji delavci,
ki so že več let delali za pivovar-
narske družbe, potem pridejo na
vrsto delavci, ki živijo že več
let v Milwaukeeju in okolici.
In teh je okrog 60 tisoč brez
dela!

Rojaki, predno se napotite v
Milwaukee za delom, pripravite
se pri svojih društvenih oziro-
ma pri društvenih uradnikih, ki
vam bodo povedali, da dela se
ne dobi. Prošli teden je bilo
nad sto došlecev-revežev prijave-
ljenih policiji in nad sedemdeset
jih je bilo obsojenih, da mo-
rajo v določenem času mesto
zapustiti. Ostali so dobili za-
porno kazen radi "nedostojne-
ga obnašanja". Nekateri bodo
zaprti po šest mesecev!

Pred pivovarnami stoje poli-
ciji, ki preganjajo lačne trpine
sem in tja, ne da bi jih vprašali,
če so lačni. Ako se kakšna dru-
žina utihtopi v mesto z name-
nom, da bo prejela mestno
podporo predno je tukaj leto
dni, ji enostavno naložijo pobi-
štvo na voz in jo pošljejo od
kjer je prišla.

Ljudstvo premalo čita delav-
ske časopise, ki poročajo resni-
co, medtem ko kapitalistični li-
sti pošiljajo v svet lažnjive ve-
sti in kričeče oglase, da koliko
tisoč delavcev je dobilo delo. In
koliko jih še bo. To je navadna
prevara. Medtem pa tukajšnje
oblasti nabirajo mladenice in
jih pošiljajo v vojaška taboriš-
ča, od kjer jih bodo potem po-
šilali v šume mlade drevje sadit.
Iz teh razlogov ponovno svarim

vse rojake, da so glede dela v
Milwaukee previdni, da ne na-
sedajo brezčutnim oglašom in
govoricam, da ne bodo razočar-
ani kot je mnogo njihovih to-
varišev delavcev, ki so nepre-
mišljeno prišli sem, ki so tako
rekoč pritrepali sem, nakar
so bili vrženi v zapor.

Revščina je splošna in vse
varljivo kapitalistično vpitje o
boljših časih je ne bo odpravilo.
Najprej mora biti delo in zasl-
žek, ako se hoče ljudstvu pomo-
gati, da se splošne razmere iz-
boljšajo. Deputijev se manjka.
Neki rojak mi je pravil, da je
jezero Michigan za tri palce u-
padlo, odkar so pričeli variti in
razpošiljati novo pivo. Nekdo
drugi je rekel, da devet stekle-
nic piva in še štirinajst vrčkov
zraven mu ni dovolj, da bi ga
"čutil v glavi."

Na 17. aprila je bilo uradno
proslavljanje piva v milwau-
škem avditoriju. Okrog 20 tisoč
gostov je prišlo. Do šest tisoč
jih je stalo zunaj, ker niso mo-
gli v dvorano. Dež nas je raz-
gnal, tako da niti videli nismo
kaj se je godilo v veliki dvor-
ni. Tako se je za nas zaključil
uradno proslavljanje povrat-
ka piva, nove nedolžne pijače.

Joe Radelj.

Rudarska stavka

Republic, Pa. — Dne 14. aprila
je tukaj zastavkalo okrog 500
rudarjev. Še isti dan je bilo po-
klicanih na delo okrog 80 delav-
cev. Ker se niso odzvali, so jih
šli bossi sami iskat po kompa-
niskih hišah. Delavcev niso na-
šli doma, žene pa so bosse nag-
nale iz hiš, zakar so bile klicane
pred skvaerja. Posrečilo se jim
je, da so pregovorili nekaj del-
cev, da so šli delat. Sedaj jih
kompanijski najeteži stražijo,
ker so jim stavkarji zagrozili.
Žene so metale v stavkolomec
poper in sol, nakar je prišlo do
spora. Zvečer je bila vsa okoli-
ca okrog rova razsvetljena.

Mary Škerjanec.

Naznanilo

Pittsburgh, Pa. — Društvo št.
34 HBZ, samostojno društvo
Bratska Sloga in društvo št.
163 KSKJ priredijo skupni pi-
k-nik dne 25. junija v Lucas Gro-
vu na Etna farmi. Prošijo se
vsa okoliška društva, da ne pri-
reajo na isti dan zabav ali pi-
k-nikov, da ne škodujejo sebi in
nam. — Odbor.

Stavka farmarskih delavcev

San Jose, Cal. — V okraju A-
lamidu je zastavkalo 300 mehi-
ških delavcev pri obiranju gra-
ha. S plantažniki so se pogodili,
da jim bodo plačali 22 in pol cen-
ta od bučija, kar pa so jim zni-
žali na 18 centov. Takoj ko je
izbruhnila stavka, so se plantaž-
niki obrnili na šerifa, ki je pri-
šel preganjati stavkarje. Boja-
zen je, da bo prišlo do sličnih
pogromov kot je lansko leto v
stavki pri Vacavillu.

Izumi vložje v zraku

Znanost ne zavisi nikoli od ene same glave

Te dni je svet proslavil 200-
letnico rojstva znamenitega ke-
mika in eksperimentatorja Jo-
žeta Priestleya. V osmem de-
setletju 18. stoletja je ta mož
akoraj vsako leto odkril kakšno
važno novo snov, n. pr. amon-
iak, dušikov oksidul, solno ki-
sline, pokalni plin, ogljikovo ki-
sline, kislik. A kar se tiče kisi-
ka, ni bil njegov edini odkritelj,
kajti istočasno z njim ga je u-
gotovila še kakšna trojica mož.

Ce proučujemo zgodovino izu-
mov in odkritij, opazimo, da ni-
kakor ni redek primer, da dva
človeka, neodvisno drug od dru-
gga in istočasno odkrijeta ali
izumita isto stvar. L. 1760. sta
n. pr. Lambert in Bouguer izu-
mili senčni fotometer in osno-
vala tako znanost fotometrije,
1815. sta Davy in Stephenson
izumila vsak zase varnostno sve-
tilko za rudarje, Galilei trdi, da
je sicer pozneje nego Holandec
Lipperhey, a samostojno zgra-
dil daljnogled. Če bi eden ali
drugi izumitelj v teh primerih
odrekel, bi znanost vendarle ne
obstala na svoji poti in bi z izu-
mi drugega šla naprej. Isto ve-
lja o odkritjih, za kar nam je
najlepši primer zakon o ohrani-
tvi energije, ki so ga v istem ča-
su poznali Carnot, Mayer, Joule
in menda tudi Helmholtz. Le
po naključju ga je Mayer prvi
objavil.

Iz takšnih primerov sledi ne-
kako samo od sebe, da ležijo
izumi in odkritja, ko pride na
določeni razvojni stopnji znan-
osti časa zanje, nekako v zra-
ku. Isto tako pa velja tudi tr-
ditev, da se izumi in odkritja ne
morejo uveljaviti, če čas zanje
še ni zrel. Spomnimo se n. pr.
dejavta, da so ljudje Ameriko
večkrat odkrili in davno pred
Kolumbom, a človeštvo se za to
niti malo ni zmenilo. Aristarh
je že 260 let pred našim štetjem
učil, da se zemlja vrti okoli svo-
je osi in v počevni ravnini oko-
li solca, ne pa narobe, a to ve-
liko odkritje je človeštvo do Ko-
pernikovega nastopa kratkoma-
lo spregledalo. Že l. 210. pred
našim štetjem je Filon iz Bizan-
ca odkril pripravo, ki ji je dal
celih 17 stoletij, posneje ponov-
ni izumitelj svoje ime, namreč
kardanski ležaj. Takšni primeri
se ponavljajo skozi vsa stoletja
in še danes moramo o mamika-
terem modernem izumu ugotovi-
ti, da so ga poznali stari že pred
davnim časom. Pri tem je save-
da čisto mogoče, da se marsika-
teri sodobni izum ne more uve-
ljaviti, ker še ni prišel čas sanj,
in ga bodo morali na novo obu-
diti bogve kdaj.

Ironija smrti

Malenkotni vzroki, tehtne posledice

Da se usoda včasih prav čud-
no pošali s človeških življenjem,
je znana stvar. Zgodba o poš-
ralcu mečev, ki se mu je v grlu
zataknila ribja koščica, se po-
navlja v življenju le prečesto-
krat.

Vzemimo znanega ameriškega
vlomilca Teddyja Mortona, ki
ga je dal pred nedavnim neki
ameriški bančni ravnatelj pokli-
cati in ječe, da mu je odprla bla-
gajno, od katere se je bil izgu-
bil ključ. Morton je opravil to
delo v nekoliko sekundah, kajti
ni je bilo ključavnice, ki bi se
mu kdaj ne odprla. Te dni pa
je prišlo poročilo, da se je Mor-
ton nematno vrezal pri odpira-
nju konzervne škatle. Kri se mu
je zastrupila in v nekoliko urah
je bil mrtev.

Angleška letalca Harryja
Fentona so imenovali "angle-
škega Richhofna", kajti veliko
je bilo številu sovražnih letal,
ki jih je med vojno sestrelil na
tla. In veliko je bilo številu bo-
jev, iz katerih je izšel brez naj-
manjše praski. Po vojni je od-
šel v Ameriko, kjer je postal
tasebni zračni pilot. Prod krat-
kita je med poletom treščil na
tla in se ubil. Preiskava ni na-
šla na aparatu nobenega sledu,
ki bi kazal, da je neureča nasta-
la zaradi kakšnega defekta. Pač
pa je bil letalec obraz močno
otekel. Zdravnik, ki je truplo
preiskal, da je morala letalca,

ki je bil ušel vsem kra-
šrapnelom in letalskim
med poletom pičiti kakšna
la, ki se je bila splasila v
rat, in sicer v nemo koro-
To je povzročilo naglo o-
nje, zaradi katere je Fent-
trenutek izgubil vid, or-
je, oblast nad letalom — in
ljenje.

Znani ameriški mo-
plavac George Seddl, ki
bil izkazal na olimpiadi v
Angleasu in ki bi moral v
kem nastopiti v tekmi za
sko prvenstvo, se je te dni
čal malo natrkan z nekoga
dovanja. Zadel je ob nek-
jo in padel na tla tako mo-
da se mu je obraz pri-
pltko deževno mlako na
Sampion v vinskih okoli-
ni imel moči, da bi se dvig-
obrnil in je žalostno —

Dr. Sawyer je v labora-
ameriških delavnic Gen-
lectric raziskoval najno-
napetosti, ki se uporab-
pr. za razbijanje atomov
delavo umetnih diamantov.
sto so se njegovi prijatel-
lili z njim, da ga bodo te
tosti nekoč zmele v pra-
lika zmeta! Da ga je u-
je zadostovala običajna nap-
električne svetlobne nap-
ki se je je Sawyer pred kro-
po nepravdnosti dotaknil
krimi rokami v kopalnici.

Rokoborec Fred Murph-
likan po postavi in moči,
mrl osem dni potem, ko
nevesta od slovesu na pos-
nežnem — objemu zlom-
rebra ...

Raziskovalec Scott, ki je
zaf po Himalaji, se je
zdrav in vesel s ture, dom-
je spodrsnilo na stopnicah
je zlomil tilnik ... Ang-
učenjaki Townfall, ki je na-
vial najhujše strupene voj-
ne, se je zastrupil po nam-
ogljikovim oksidom svoje
či ... Francoski polkovni-
net, ki je pod Napoleona
opravi vse večje in manj-
ke, je umrl od neznan-
ne, ki mu jo je bil po-
gumb njegovega ovratni-

NACRT SEŠTERNIKA

HISTERIČNE KRIKE

(Nadaljevanje s 1. strani)

V zvezi s tem je dobro
ti, da med industrijskim
ni in bankirji ni bilo sil-
benega krika o "diktatu-
socialističnem bavlju, b-
Roosevelt proglasi bančni
torij in državni zavarova-
misarji moratorij v inter-
surance kompanij. Nasp-
Rooseveltu so peli slavo, b-
bil bančni moratorij tle-
"diktatura", ki je bila pe-
velebliznis.

Ameriški plutokrati, ki
gnali deželo v propast in
govorni za silno bedo, v b-
se nahaja polovica prvih
vidijo "kaos" le v dr-
znižanju delovnika in v
regulaciji plač. To pač ni
hovem interesu, je pa v b-
au delovnega ljudstva.

Zakon za pivo v Illinoisu

Springfield, Ill. — Dr-
zbornica je v sredo konča-
šila zakon za regulacijo bi-
ne a pivom. Državni senat
ni odobril. V veljavo pride
vom, ko ga governor po-
Glavne točke zakona so: Ko-
ki prodaja pivo na dr-
plačeval državi davek dva
ta od galone in \$50 za dr-
licenco na leto. Lokalna
ne sme presegati letnih
toda okraj Cook (Chicago)
izsvet. Prostor za prodajo
va ne sme biti bližje ko 100
višev od cerkve, šole, bolni-
in zavoda za stare ljudi, v
tu so izjeme. Kdor prodaj-
jačo, ki se trpije na mestu,
ra obenem prodajati jedi,
izdeluje pijačo za prodajo
bela, je ne sme prodajati
drobno.

Dijaki protestirajo proti

čemu terorju

Chicago. — Stiri študenti
organizacije na čikaški uni-
so na svojem zborovanju
le protestne resolucije proti
hovladi, katero fakultetna
v Nemčiji izvaja proti
radikalcem, pacifistom in
cem: Protestne resolucije
le poslane nemškemu
vuz v Washington, m-
konzulatu v Chicago in
mu ministru za zunan-
deve v Berlinu.

Tri sestre, čikaške Srbkinje, Marie, Rane in Mildred Marce-
tič, ki bodo tekmovali za "jugoslovansko knjižno lupo" na sve-
tovni razstavi v Chicago.

Vesti s Primorskega

z defilejem na vežbališču. Na-

vzoč je bil tudi fašistični gene-

ral Bochio, ki je imel ob tej

priliki horden govor, v katerem

je poveljeval Mussolinija in

poudarjal, da se bo moral fašiz-

em v še večji meri posvetiti

vojaški vzgoji ljudstva, da se

usposobi za veliko borbo, ki še

čaka sicer obnovljeno Italijo za

dosego njenih nadaljnjih ciljev.

Pred kratkim smo poročali,

da si je izmislil fašizem nova

uredstva, da bi nadlegoval naše

ljudi. Od kar velja v Italiji za-

kon o obveznosti predvojaških

vaj, so v veljavi tudi zakonske

sankcije proti onim, ki se teča-

jev ne udeležijo ali pa jih za-

nemarljajo. Drugod po Italiji se

te sankcije ne izvajajo rigoroz-

no, v Julijski krajini pa se zla-

sti Slovenci in Hrvatje toliko

bolj pogosto postavljajo pred

sodišča in strogo kaznujejo.

Pred sodiščem v Ajdovščini je

bilo zaradi tega pred nekaj

dnevi 22 slovenskih posestnikov

iz Rihemberka, St. Vida nad

Vipavo, iz Lokavice in drugih

krajev v območju sodišča, kate-

rih sinovi niso redno zahajali k

predvojaškim vajam, obsojenih

na denarne globe po 50 lir.

Velik požar na Vipavskem

Dne 25. marca je nastal v

Dobravljah pri Ajdovščini vel-

ik požar. Ogenj se je vnel iz

doselej še neznanih vzrokov v hi-

ši posestnice Ide Vovkove. Ker

je pihala močna burja, se je na-

glo razširil še na stanovanjski

hiši posestnika Ivana Slokana in

Marije Hrobatove. Na pomoč

so prihiteli gasilci iz Ajdovšči-

ne, ki pa so se zaman borili pro-

ti plamenom. Rešili so le nekaj

opreme, gospodarskega orodja

in živine. Ogenj je do tal uni-

čil vsa tri poslopja. Škoda za

enkrat še ni ocenjena, vsekakor

pa sodijo, da je izredno velika.

Splošitev nove podmornice na

Reki

V kvarnerskih ladjedelnicah

na Reki so splovili v morje no-

vo zgrajeno podmornico "Rubi-

no". Splošitev se je izvršila na

zelo svečan način. Udeležili so

se zastopniki civilnih, fašis-

tičnih in vojaških oblasti, med

njimi poveljnik pulske pomor-

ske baze admiral Castracane.

Podmornico je blagoslovil sam

apostolski administrator reške

škofije Mechia.

AFORIZMI

Teško živiš, če ljubiš lepoto in

dobroto, lahko pa živi tisti, ki

žive na račun te ljubezni.

Cloveško stremjenje k lepše-

mu ter boljšemu je samo borba

z njegovo nepopolnostjo.

Resnično pogumen si samo, ko

si pogumen iz nesebičnosti.

Svoboda je veliko geslo, brat-

stvo je najlepša ideja, enakost

pa najsvetejši ideal; svoboda pa

smatrajo le tisti za geslo, ki jim

je v vlogi gospodarjev ljubše su-

ženstvo od bratstva in zato tu-

di enakost le ideal, ki se ne sme

nikdar uresničiti.

Prostor in poslopja—koli-

kor so do zdaj dovršena—sve-

točne razstave na obrežju je-

Ameriški šolski sistem v težki krizi

40 odstotkov šoloobveznih otrok je doma. Učiteljstvo reducirano na stopnjo kuljev. Trgovska zbornica v ofenzivi

Chicago. — (FP) — Nemčija ni edina dežela, ki se rapidno pomiče v srednji vek. Soditi po skrahiranju ameriškega šolskega sistema, ki je danes v najresnejši krizi, tudi Amerika drvi v dobo, v kateri otroci revnejših slojev ne bodo imeli nobene prilike do višje izobrazbe, ljudske šole pa bodo reducirane na primitivni nivo.

Po izjavi tajnice Ameriške učiteljske federacije Florence Curtis Hanson, je danes v deželi okrog 40% šoloobveznih otrok doma. Po vojni so Američani kazali s posebnim ponosom na nova moderna šolska poslopja, ki so se dvigala križem dežele.

Mnogo teh poslopj, ki so takorekoč otroška vrata v novi svet, je danes zaprtih. Stojte nemo, mrtvo, kot stojte neme tovarne po mestih in rudniki po deželi. Življenje v njih je izumrlo. So nemi monumenti, silhuete, ki mečejo senco smrti po okolici in deželi. Okrog njih se pode otroci, mnogo teh podhranjenih in razcapanih. Njih bodočnost je meglena in nejasnejša kot že dolge generacije ne.

V mnogih krajih dežele, posebno v južnih državah, so radi finančnih težkoč in pa vsled velebizniške kampanje proti vsemu šolskemu sistemu šolsko dobo skrajšali za polovico ali še več. Karakteristično je posebno za deželo, ki je še nedavno kazala velik ponos na vzgojevalni sistem, da so v tej krizi izmed vseh vladnih institucij šole prve občutile krizo.

Denarja je za vse drugo, le za šole ga ni, vsaj ga pa najbolj primanjkuje. Nikjer ni slišati, da bi zaprli sodišča, policijske urade ali ukiniti ognjegašno službo ali pa računali posebne cene tistim, ki se poslužujejo teh institucij. Pri "varčevanju" so vzeli le šolski sistem za tarčo, dasi navadna pamet diktira, da bi radi znižanja dohodkov morala proporcionalno trpeti posledice vse vladne institucije enako.

Kampanja proti šolam je v teku že dalj časa. Vodi jo U. S. Chamber of Commerce, ki je vsem svojim postojankam poslala navodilo vsebujoč dvajset točk za deflatiranje šolskega sistema. Dvanajst točk je naperjenih direktno proti interesom šolskih otrok, na škodo poduku. Med drugim trgovska zbornica priporoča \$100 letne šolnine za vsakega učenca srednje šole in višjo šolnino v vseh višjih šolah.

Glede slednjih pravi, naj bi vsak kolegi ali univerza krila vsaj eno tretjino stroškov iz šolnine, kar pomeni, da bi imeli dostop do višješolske izobrazbe le otroci iz vrhnjih plasti srednjega sloja in bogatinov. Vstop bi bil onemogočen skoraj vsem otrokom revnejših slojev tudi v srednje šole, ker je malo staršev med delavstvom in farmerji, ki bi zmogli posebno šolnino sto dolarjev na leto za vsakega otroka. Ta sistem je bil že adoptiran v Meridenu, Conn.

Bolj kot otroci je prizadeto tudi učiteljstvo. V zadnjih par letih se je njih plača znižala za 50% in znaša povprečno okrog \$650 na leto. V Alabami učiteljice v "belih" šolah prejemale le deset dolarjev na mesec in v zamorskih celo manj. \$70 do \$85 je vse, kar na leto zaslužijo.

V nešteti krajih učiteljstvo sploh ne prejema nobene plače. V Chicagu je na primer niso dobili že skoraj eno leto in mnogo učiteljic faktično strada. V "Daily News" je te dni neka učenka pisala, da njena učiteljica na skrivaj pobira drobtine po šolskih klopih, v drugem razredu pa druga učiteljica nosi čevlje brez podplatov. "To je vzrok, da smo šli na stavko, ker ne moremo več gledati revščine naših učiteljev", zaključuje svoje pismo.

Nobena država, ki gleda v bodočnost, ne bo toliko sabotirala šolskega sistema kot ga sabotirajo danes ameriški politični bosci, mali in veliki, in dolarski Babbitti. V ameriškem šolskem sistemu je dosti gnilega — pred krizo je bil tenor vsega poduka le ustvarjanje robotov. Izjeme so bile majhne.

Ker sedanja "reforma" ne gre za izboljšanje tega sistema, ampak je njen namen, da se o troke delovnega ljudstva drži v čimvečji ignoranci — trg je napolnjen z beloovratniki — i-ma to s kulturnega vidika lahko resne posledice za deželo. Sploh so te posledice neizogibne. Trpelo jih bo najbolj delavstvo, ki je pred sto leti pričelo živahen boj za ustanovitev ljudskih šol in v tem boju tudi zmagovalo. Po sto letih pa se mora vedno več otrok potikati po cestah in poditi okrog zaprtih šol ali se ubijati v tovarnah ob armotni plači, ker jim bankrotirani kapitalizem zanika pravico celo do osnovne šolske izobrazbe.

Privatni penzijski sistem je skrahiral

Načrti, ki so jih uveljavili nekateri delodajalci, ne nudijo zaščite delavcem

New York. — Industrijski penzijski sistem, katerega so uvedli nekateri delodajalci z namenom, da preprečijo organiziranje delavcev, se drobi pod udarci depresije. Posledica tega je večja aktivnost v kampanji za uveljavljanje zakonodaje starostne penzije v vseh državah ameriške Unije. To priznava celo Odbor za industrijske odnose, raziskovalna organizacija velebiznisa.

Velika večina penzijskih načrtov, ki so jih uvedli delodajalci in so danes v veljavi, so v finančenem in legalnem oziru negoturni, pravi organizacija delodajalcev v svojem poročilu. Skoraj ena tretjina načrtov je bila ukinjena, ostali pa so bili revidirani, odkar traja depresija.

Glavni razlog pri uvajanju prostovoljnega penzijskega sistema po industrijskih je bila bojazen pred štrajki in akcijami za organiziranje delavcev. Delavci, ki so upali na penzijo, je bilo skoro nemogoče pridobiti za u-nijo ali za stavko.

Samo krog 4% izmed 4.000.000 delavcev, ki so danes vključeni v industrijskem penzijskem

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Imenjena 17. junija 1907 v častni biloba

2637-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Rockwell 4804

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBER:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRIH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 689 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik.....3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBER:

FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....16118 Huntmore Ave., Cleveland, Ohio

POROTNI ODBER:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....1708 E. 170th St., Cleveland, Ohio.
FRANK KLUN, tretje okrožje.....Box 658, Chisholm, Minn.
JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje.....R. R. 5, Pittsburg, Kans.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje.....Star Rt. 4, Box 31, Cle Elum, Wash.

NADZORNI ODBER:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 36th St., Chicago, Ill.
HRAST ALBERT.....Box 861, Las Vegas, Nevada.
FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.

POZOR!—Korrespondence z glavnimi odborniki, ki deluje v gl. uradu, se vrši tako: VSA PISMA, ki se nanašajo na posloje gl. predsednika, naj se pošljejo na predsedništvo. VSE DENARNE posiljitve in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote rešba, naj se pošljejo na gl. tajništvo. Vse zadeve, ki se tičejo poslovanja, naj se pošljejo na bol. tajništvo. Vse zadeve v zvezi s blaginjskimi posli, naj se pošljejo na blaginjsko. Vse PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravni odbor naj se pošljejo Franku Zajcu, predsedniku nadzornega odbora. VSI PRIZIVI na gl. porotni odbor se naj pošljejo na John Gorka, porotniški prvo-nega odbora. VSI DOPISI in drugi spisi, nespamila, ajsani, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glavnim odborom, naj se pošljejo na "PROSVETA", 2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning ledger and members other than sick benefit should be addressed to the secretary's office. Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorka, chairman, Judicial Committee.

sistemu, so aktualno protektirani. Skoro gotovo je, da bo velika večina delavcev zgubila penzijo, ker jim noben načrt ne nudi absolutne zaščite.

V tej depresiji so delodajalci rabili penzijski sistem kot sredstvo v kampanji meznih redukcij. Delavci so v večina slučajih sprejeli redukcije brez odpora, ker so upali na penzijo, a so bili prevarani. To je vzrok, da so se zahteve po zakonih starostne penzije povečale in da kampanja, ki jo vodijo zagovorniki prisiljene zaščite starih delavcev, napreduje.

Zahtevajo pojasnila od administracije

New York. — Konferenca za progresivno delavsko akcijo je naslovila pismo predsedniku Rooseveltu, v katerem ga vprašujejo, da li je federalna vlada revidirala svoje stališče glede priznanja Sovjetske unije. Pismo navaja dejstvo, da sovjetska Rusija ni na listi držav, ki so bile povabljene, naj pošljejo svoje reprezentante v Washington, da konfirirajo z Rooseveltom o mednarodnih ekonomskih in političnih vprašanjih.

Delavnosti se ni še nihče ksal; delo je vsebina življenja posameznikov in ljudstev. Zato bi morali tisti, ki streme po življenju brez vsebine, obžalovati da žive.

Delavstvo pričakuje poslanec k akciji

S tridnevni obleganem legistaturo je prišlo več predlog pred zbornico kot šest let s prosvajanjem. Hoopes v ofenzivi

Harrisburg, Pa. — (FP) — Državna delavska federacija je več dosegla v treh dneh direktne "pritiskanja" na poslance kot pa v šestih letih prosvajanja potom petlici. Federacija s tem alcer ni dosegla nič konkretnega, le forslala je odseke, da so prišli s predlogami pred zbornico.

To se je zgodilo tekom konvencije federacije v tem mestu. Delegatje so šli do poslancev njih okrožja in zahtevali akcije. Enkrat je odkorakala v poslanako zbornico vsa delegacija. Federaciji naklonjeni poslanci so akciji tri dni zahtevali in predlagali razpust vseh odsekov, katerim so bile izročene razne delavske predloge. S tem trikotom so dosegli, da so se odseki zgani in prišli s osnutki pred zbornico.

Do glasovanja je prišlo le o resoluciji za sprejetje vseznega amandamenta proti otroškemu delu. Resolucija, katero je sponzorirala socialistična poslanka Lilith Wilson iz Readinga, je bila poražena z dvema glasovoma. Za je bilo oddanih 77 glasov proti pa 79. Slična usoda bo najbrž doletela Fitzgeraldovo predlogo za minimalno mezdo za delavke in mladoletne delavce, in druge osnutke.

Z bojem je pričel Darlington Hoopes, socialistični poslanec iz Readinga, ki je stavil predlog za predlogom in zahteval poimenska glasovanja. Slednjemu se je zbornica, ob velik navzočnosti delegatov, izognila z amandiranjem dnevnega reda. Za unioniste je bilo to posebno dobra šola in je predsednik federacije vzkliknil, da zbornica že dolgo let ni bila tako reakcionarna kot je sedanja.

Na konvenciji federacije je govorila tudi delavska tajnica Frances Perkins, ki je urgirala znižanje delovnika, odpravo otroškega dela, minimalne plače in program javnih del, posebno podiranje slumov v velikih mestih in konstruiranje delavskih stanovanj.

Najzanimivejša dnevnica delavske vesti se v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsak dan?

Prostor in poslopja—koli-kor so do zdaj dovršena—sve-točne razstave na obrežju jezera v Chicagu.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Naj so dvomi še taki, ni ga moza, ki bi se branil silovitosti približevanja. Prijel jo je okoli ramen, z drugo roko dvignil njen obraz in zastrmel v njene ustnice. Majceno so bile priprte, da je sijal skozi nje bleščajoč belih zob. Poljubil jo je.

V tej hipni omami, v kateri zapade telo, kakor bi medlelo v opojni vonjavi dišečega cvetja, je Ana zaprla oči in prepustila ustnice nje-mu, ki jo je tako, ne da bi se upirala, poljuboval v obupni blazni strasti, ki je vzplamtela, kakor bi se hotela sladko maščevati za vse dolgo iskanje in pričakovanje. Prišla se je k nje-mu in mu vračala ljubezen.

— Tvoja sem! je dahnila nekajkrat.

— Vzemem te! je kričnil Justin zamolklo, od vsega tega strašno lepega zavojevan in premagan.

Zunaj je gorela noč v zimskem sijaju.

9

Božič je že zajel vso pokrajino, prazniki so trkali na vrata in vsaka hiša je po svoje pričakovala teh lepih časov, ki so si jih po navadah nekateri, drugi pa v globoki veri postavili v najlepše dneve vsega leta. Pričakovali so nestrpnost in z upanjem: Bogatini, da se jim do vrha napolni malha, reveži, da pozabijo za nekaj dni svojo revščino in se poglabijo v nado na srečnejše novo leto.

Narava sama je pričarala pravo božično razpoloženje, kakaj po prvem snegu je pričelo zopet snežiti. Padal je suh, rahel sneg in če si pogledal v nebo, se ti je zavrtilo pred očmi in te je hotelo dvigniti v zrak od vsega tega migljanja in vrtenčenja.

Po cesti so dirjali Dolinarjeve sani.

Marta se je peljala domov na počitnice.

Toplo zavita v kožuha odev, se je prijetno vdajala veseli zimski vožnji. Njene mirne, nekoliko preostre oči so božale domače hiše in ceste. In ko sta se na velikem ovinku odprla polje in gozd ter je v daljavi zagledala belo skupino hiš, je bila že doma in so ji sanke vse premalo letele, tako si je želela videti vse tisto, kar jo še vedno priklepa nase: očeta in Ano, staro Marjeto in hlapca, žago in vodo, drevesa in pogled skozi okno.

Ana in Dolinar sta stala na pragu. Ko sta se izza gozdnega ovinka prikazala konja, je planila Ana na cesto, zavrisnila in se obesila na sanke. Marta jo je potegnila k sebi in stisnila sta se v objem kakor dve mladi, neugnani deklici. Se preden sta se konja ustavila, se ji je Ana nagnila nad uho in dahnila:

— Marta, zaljubljena sem!

Kar hipoma bi rada vse povedala, toda tu je že oče, kateremu se je vrgla Marta okoli vratu, in je še polno drugih stvari, ki jih je treba pogledati in pozdraviti: dober dan, Marjeta, stara kuharica, pozdravljena, Minka, ki imaš svinjne v skrb, Sultan, stari prijatelj, kako je s teboj?

Preletela je vse sobe, ki so ji dale življenje, pogledala skozi okno; žaga je stala tam in vsi hodi po bili pregrnjeni s snegom. Stekla je v hlev, poljubila žrebca na lisasto čelo, pobožala kravo po glavi in potrepljala kobilu po vratu. Golobje so prileteli na okno, kokoši so modrovala na latah pod streho, vsem je vrgla pogled in pozdrav.

Ko si je za silo potolažila žejo po domačnosti, se je oddahnila. Njen vesel zvonki smeh je zajel vso sobo in na mah je bilo stokrat bolj prijetno in ljubeznivo v tej veliki hiši.

Marta je bila višja od Ane, mnogo vitkejša, po obrazu je ne bi mogli soditi, da sta si sestri. Ana je imela okroglo obličje, Marta pa je bila podolgovatega obraza z močnimi kostmi, ki so dajale njenim očem toplo globino, zgoraj obokano s košatimi, temnokostančevimi lasmi. Ka-

kor je bila Ana v vsem svojem vedenju na zunaj umirjena, na znotraj pa razdrta in neodločna, je bila zato Marta živahna, vesela, vendar je kljub vsej tej živahnosti le očitovala neko usmerjeno odločnost in vztrajnost, ki sta dajali njenemu življenju pečat in obliko. Vajena samostojnega življenja, polnega odgovora in samozatajevanja, si je prisvojila v hribih vse tiste lastnosti, ki se človeku vsilijo, kadar mora živeti sam samcat, daleč proč od svojih, vržen med ljudi, ki so mu po navadah, delu in nazorih tuji.

Dolinar se je razveselil njenega prihoda. Zelo težko jo je pričakoval. Še nikoli ne tako težko. Dasi ni mogel povsem prikriti skrbi, se je vendar vidno veselil svojega otroka. Še celo nekako pomladil se je v obraz, Marta pa je le videla, da je v očetu huda stvar, ki ga razjeda. Sedla mu je v naročje in ga spraševala brez konca in kraja:

— Kaj ti je, očka, le kar povej! Saj vendar ne misliš, da ne smem vedeti, kaj je s teboj?

Dolinar se je smejal njenemu otročjemu početju, gorak val ljubezni je polzel po njem in najrajši bi jo stisnil k sebi in jo poučkal kakor v lepi prošlosti.

— Nič, nič, punčka! Malo skrbi mi vendar privoščiš? Toda to mine, samo da opraviš s hosto. Ti pa nama povej, kako živiš, kaj počneš, kakor se ubijaš z butci tam gori!

— Oh, meni je zelo prijetno. Nič ne skrivam; včasih se me loteva dolg čas, kar ni nič hudega, če je človek tako čisto sam v šoli, kakor sem jaz. Z ljudmi se razumem, kako bi ne. Otroci, da, otroke ljubim in so mi naklonjeni, saj je bil moj prednik že star in se ni dosti briga za učenje. Knjige imam, pišem pisma, hodim v naravo, imam klavir — kaj bi mi bilo slabega?

Skočila je h klavirju; njeni prsti so z lahkoto drsli po tipkah, strune so oživele, kakor bi čudodelnik dahnil v to staro, črveno godalo. In tako je bilo ves ljubi dan. Z očetom sta pogledala žago, vse malenkosti okoli širnega posestva je pregledala in otipala, razgovarjala se je s hlapcem in deklarirala in nič ni ušlo njenim radovednim pogledom.

Ko sta bila sama zadaj ob zamrznjenem slapu, jo je obšla resnoba in vprašala je očeta, ki je sam s seboj mnogo trpel. Ni se dala premetiti od njegove namiljene radosti.

— No, očka, kako je? Nič ne skrivaj, povej, mogoče ti bom vedela svetovati.

Dolinar jo je pogledal s hvaleznimi očmi, polnimi tople ljubezni, in bidek smehljaj mu je prešinil obraz.

— Slabo je, Marta! Zelo slabo!

— Pa si boš kako pomagal? Saj si vedno dobro računal. Ali si že čisto obupal?

Dolinar je s težkim pogledom objel svojo zemljo, ki je počivala pod snegom. Skoraj bi se že vdal in bi rad povedal vso črno resnico. Premagal se je, pogoltnil vso skrb in jo zaprl pred ljubeznijo svojega deteta. Ne, ne, božič naj bo vesel, kakor je bil vedno! Ne bo ji kvaril teh lepih ur.

— Nisem, Martica! Se je žaga tu in po praznikih bodo zopet pele sekire v hosti. To, kar je prišlo, bomo že ugnali! Čuj, Ana naju kliče.

Marta se mu je obesila na roko in mu zapupno dejala:

— Očka, meni ni treba vračati denarja! Ne maram ga! Pomagaj si z njim!

Za hip se je streslo njegovo močno telo od boleznega ganotja, mežiknil je nekajkrat in se obrnil v žago, češ, da je nekaj pozabil, pa si je le zadaj za hodi obrisal oči. Potem je šel z njo v hišo, saj se je že skoraj mrak naredil, glej ga, pa je zopet pričelo snežiti!

(Dalje prihodnjik.)

leti zapustil, ne da bi bil pomi-sil, da ji bo strli srce?

Toda tako dolgo zatajevana ljubezen je zmagala. Ne more ga sovražiti, tudi ravnodušna ne more biti do njega — nekaj mora storiti!

Po bliskovito jo prešine misel: kolo — kolo! Mora ga rešiti!

In že sedi na kolesu. Sredi temne noči. Na cesti, ki je ne razsvetljujejo ne svetiljke ne mesečina. Pot na Lindenhof pozna. Dolga je. Cesta je slaba, izvožena in blatna. Avtomobila ne vidi nikjer. Le daleč tam v temi drobena luč: Lindenhof! Ali je, Werner še živ? Ali bo prišla še o pravem času?

Že je blizu cilja, še en ovinek... Tedaj ji pa usoda zaigra: zavozila je na kamen in vrglo jo je čez glavo v blato. Z muko se je pobrala. Samo zdaj ne sme odnehati, samo zdaj mora vzdržati, dalje, vedno dalje. Vse drgeta v njej in jo žene naprej. Tekma s smrtjo. O pravem času mora priti, vse drugo je postransko, samo da bi še živel, samo da ne bo kriva njegove smrti. Pljuča in srce jo nagajata k poslednjemu naporu. Težko sopeč drevi deklica čez polje, čez jarke in potoke, naravnost proti luči.

In potem potrkna na vrata. Toliko moči še ima. Nekje zalaja pes, hlapec ji odpre. Misli, da ima blaznico pred seboj. Deklica zahrope: "Zdravilo ni pravo — ne sme ga vzeti — stojte — strup je!"

In potem jo odvedejo v bolniškovo sobo.

Tam stoji ženska, vsa objokana: Anamarija. Njen mož je mrtev.

Erikin pogled zleti k postelji. Dovolj ve, morilka... Pa ne, na nočni omarici stoji njeno zdravilo, stekleničica, ki jo je pripravila... in ta stekleničica... ni odprta... zdravilo je nedotaknjeno. S trepetajočimi rokami jo vzame v roke. Prav je videla: zdravilo je še nenačeto. Nedoželna je! Werner van der Lint je že dve uri mrtev —

Dve ženi se merita s tujimi pogledi, plaho in boječe. Toda vsa sovražnost je izginila iz teh pogledov. Zda si nimata ničesar več očitati, zdaj sta obe enako nesrečni...

Erika stopi počasi k mrtvaški postelji. Z nemim poljubom vzame slovo od pokojnika. Sveto pravico ima do tega poljuba, pravico, ki ji je ona druga ne sme vzeti.

Anamarija sluti, kako je prišlo. Prepričana je, da se je Erika samo zmotila, in ona je tudi edina, ki to ve... In molčala bo.

Dve ženski si dasta roko v skupnem žalovanju za veliko ljubeznijo.

Spočetja na lekočem traku

Umetno oplojevanje v Petrovskem parku

V zavodu za umetno oplojevanje v Petrovskem parku pri Moskvi se bavi prof. Neumann s svojimi štirimi sodelavci izključno s problemom pridobivanja in konserviranja živalskega semena. Namen tega početja je umetno oplojanje čim večjega števila živalskih samic s čim manjšo količino semena, ki se v to svrhu razredči; tako se prihrani toliko in toliko dragocenih in dragih plemenitih samcev.

Po navdabah prof. Neumana so na ta način samo lansko leto oplojili 1.200.000 živali. Po tej oplojitvi je spravilo 71 odst. 150.000 kobil, 40.000 svinj in 10.000 drugih živali. Po tej oplojitvi je spravilo 1 odstotek krav, 52 odstotkov kobil in 72 odstotkov ovac normalne mladice na svet. O semenu, ki se konservira po različnih metodah in razredči do 1000 krat, ne da bi izgubilo svoje plodilne sposobnosti, pravijo, da ohrani v poljskih laboratorijih to sposobnost še po štirih dneh pod posebnimi pogoji pa celo po 16 dneh. Seme enega samega bika oploji lahko v tej obliki 300 do 1000 krav, seme enega ovna pa do 200 ovac.

Pri tem so uspela tudi umetna križanja raznih vrst domačih govedi z jaki, konja in osla s zebro itd. Za rusko živinorejo je

Haywood Patterson, črnc, ki je bil v znanem scottish slučaju v Alabami že drugič obsojen na smrt.

delo Neumannovega zavoda seveda velikanakega pomena, saj zadostuje veliko manj plemenitih samcev nego prej, poleg tega pa se samica oploji že po prvem poskusu, dočim je treba po starem načinu pet in še več kopulacij, kar pomeni veliko porabo časa in tudi denarja.

Umetno oplojevanje domačih živali seveda ni nič novega, saj je bilo v navadi v Rusiji še pred vojno, in sicer po zaslugi osnovatelja znamenitega "živalskega parađiža" Nove Askanije v Južni Rusiji, Friderika Falz-Feina. Ta je dal svoje gojišče na razpolago slovitemu profesorju Ivanovu, da je izvršil poskuse z umetnim oplojevanjem, ki je posebno pri kobilah dosegel velike uspehe. Vsa procedura je bila že tedaj lahka in hitra, v bistvu pa je pomenilo začetek velikopotezne racionalizacije za "izdelovanje živali", ki prinaša današnji Rusiji ogromne koristi.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta eden, dva ali tri štane in eno družino in iz enega samega naročnika. List Prosveta stane za vse enako, za štane ali družino eno letno naročnino. Ker pa štani že plačajo pri seznemanu \$1.20 in se jim to prišteje k naročnini. Mi pritejemo enega, dva ali tri štane družine k eni naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je drag za štane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in ga skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej priliko, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta: Za Druž. štane in Kanado \$6.00 Za Člora in Chicago \$3.00 1 tednik in..... 4.80 1 tednik in..... 1.20 2 tednika in..... 8.60 2 tednika in..... 2.40 3 tednike in..... 2.40 3 tednike in.....

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri tah članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tedni moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveta vsote \$.....

Ime..... Čl. družina.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih družin:

Ime..... Čl. družina.....

Ime..... Čl. družina.....

Mesto..... Družina.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in v drugih jezikih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijako dele prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4964
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vsa utmamska posla

LEKARNARKA

Napisala Gerd Hake

Pred desetimi leti ga je bila spoznala, nato pa spet pozabila. Deset let je dovolj dolga doba, da prerase trava pozabljenja še tako velik dogodek.

Erika se je zdržnila, ko je brala ime: Werner van der Lint. Prvič se je zgodilo, da je nekdo zahteval v lekarni zdravila za znanca iz njenih mladih let. Znanec je bilo prav za prav premalo, Werner van der Lint ji je bil več pomenil, da bi ga mogla imenovati samo znanca.

Erika je skušala razbrati z nečitljivo pisavo napisani recept. Bilo je sredstvo, ki se zapise samo pri hudih zastrupljenjih, drugače nikoli. In kadar zdravnik tak recept zapiše, je slaba.

Deklica se je spravila na deo, računala, poiskala lončice in stekleničice, zmešala praške in tekočine, zdrobila grude v atom. Mirno in premišljeno. Saj je to delala že dvajset let, in recept je poznala.

Še enkrat je pregledala vse račune, zila ravnopino v stekleničico in izročila medicino čaka-

jočemu možu, šoferju z Lindenhofa.

Voščila mu je lahko noč in zaprla za njim.

Zunaj je zabrnal motor in kmalu nato je ropot avtomobila zamrl med hišami.

Erika je mislila na bolnega Wernerja. Zamišljeno je opazovala recept, ki je bilo na njem zapisano: Werner van der Lint. "In če bo vendarle prepozno in sredstvo ne bo več pomagalo..."

Ali ni mar blagoslov njenega dela v tem? Ne, tako okrutna usoda ne sme biti, te usluge ji ne sme odreči, recept mora priti še o pravem času.

Spomini so se ji obudili. Srečni časi so bili takrat, ko je bila še učenka v lekarni in je on hodil na univerzo. Kdo ve, ali bi Erika danes sedela pri steklenicah in močnjarih, da ni ona tuja žena, Anamarija Pastnerjeva, stopila na njeno pot in poceptala njeno srečo. Usoden je bil dan tega srečanja, usoden tisti grenki boj za njegovo dušo. Ali je bil Erikin cilj ta Wernerjeva poroka z Anomarijo?

Erika je pospravila steklenice in zdravila in jih jela postavljati nazaj, kamor spadajo...

Zdajci se je zdržnila: kaj naj pomeni ta stekleničica z mrtvaško glavo? Kako je prišla sem — saj vendar ne spada k temu receptu!

Skoraj tako blede kakor njen plašč je zastrmela Erika v etiketo z mrtvaško glavo. Krik ji je obtepal na ustnicah: zdravilo je bilo napačno!... Krivo ga je bila napravila! Erika se je bila zmotila in vzela smrtonosni strup namestu nedolžne tinkture!

"Moj Bog, kaj sem storila, odpusti mi — morilka sem!"

Toda potem se je pomirila, osvestila se je. Za življenje gre, zato mora ohraniti hladno kri. Lekarnar je bil odpoval, telefon ponoči ne dela. Sama mora na Lindenhof... da reši, da prepriči, da ne postane morilka...

Avto je dosti pred njo, in ona ima samo kolo. T o d a še nekaj drugega je, tista tuja žena, Anamarija, in njo mrzi, neizprošno, neusmiljeno jo mrzi. In zato jo bo brez pomisleka proglašila za morilko! Erika je mislila, da se bo onesvestila.

Ali ima volče nasproti njemu večjo odgovornost kakor nasproti kateremu drugemu pacientu? Ali je ni pred desetimi